

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina III

Broj 33

Tuzla, 16.01.1995.

Cijena 1 DEM

3 KUNE

AJNOVIJA VIJEST

Predsjednik Dr. Franjo Tuđman
završio boravak
u vojsci UN zaključno
11. ožujkom '95

**JEDNA PRIZNATA,
PRETEŽITO MUSLIMANSKA,
DVIJE TZV. BOSNE**

Svakog dana mislim na tebe ...



DOMOVINA TI JE SVUDA GDJE BUDEŠ DOBRO ŽIVIO

Fakultetski obrazovana kćerka moga prijatelja Hrvata, pred rat vrstan bankarski stručnjak, s obitelji, imalac društvenog stana, dobro situirana, sada je bosanski prognanik u Njemačkoj. Pošto se živjeti može samo ako se radi i zarađuje, a u Njemačkoj je sve manje dozvola za rad, makar da si i doktor znanosti, relativno mlad ekonomski stručnjak sada se trudi da osnuje neko privatno poduzeće u bijelom Zagreb gradu, i da tamo iznova počne graditi svoju budućnost. Što je sve čeka na tom trnovitom putu pitanje je veliko. Hoće li se snaći u bijelom svijetu, ili će se ipak jednog dana morati vratiti put Bosne i Tuzle, također je sada pitanje bez odgovora.

Jedan susjed, također dobro situiran, s djecom je davno "raščistio". Oboje je spremio u inozemstvo, i sada sve čini da tamo ostanu. On i žena su u velikim dilemama: ići ili ostanu. Imaju gdje otići, ali ovdje mogu mnogo izgubiti, ako se odluče da promijene domovinu.

Neizvjesna budućnost

Ići ili ostanu? Te dileme, budimo iskreni, muče i dalje mnoge Hrvate. I ne samo Hrvate. Kada se jednom more ustalasa teško ga je smiriti. Slično je i s ovdašnjom ratnom situacijom, s učinjenim etničkim čišćenjem, sa nagomilanim problemima u tijeku tri ratne godine, naročito kada je u pitanju podmladak, trajanje rata, briga od čega će se živiti, i kakva će nam budućnost biti. Ova latinska izreka iz podnaslova ovog teksta zato je danas aktualnija nego ikada.

Previše je bilo iščekivanja i već iznevjerenih nada. Je li na pomolu kraj ovom ratu? Valjda će se konačno lideri i bogovi rata dogovoriti, domovinu treba braniti do iznemoglosti...

Iako se o ovome ne piše i ne govori prvi put, zaista je neophodno stalno ponavljati šta bi trebalo činiti pa da se

bar oni koji se s kućnog praga nisu pokrenuli odluče da ostanu tu gdje su. A kada ćemo "privoljeti" one koji su otišli, koji se sada potučaju po bijelom svijetu, i trpe uvrede samim tim što žive od tuđeg rada, u ograđenim logorima, štovisokostručnijim ljudima našim intelektualci peru europske stepenice i prljavo posuđe po njihovim restoranima, rade najtežinajprizemnije poslove samo da prežive, da se vrate, veliki je upitnik. Jedno je ipak jasno. Vratiti se domu svom morat će oni koji se zaista u bijelom svijetu ne mogu dočepati nikakvog posla, i ne mogu trajnije regulirati svoj boravak i rad. Gotovo je sigurno da se vratiti neće svi koji su dobro prihvaćeni

dva tri poduzeća, koji su davno shvatili da su na ovom tlu nužne promjene ka privatnom privređivanju, a nikako životarenje u propalim državnim firmama.

Vratiti se i oni koji su pobjegli od vojnih i ratnih obveza, naravno kada se rat ovdje okonča, i kada svaki pojedinac bude ubijeđen da je konačno na ovakav rat stavljena točka. A budimo iskreni, ne mali broj nas sumnja da se za dugo odnosi na ovom tlu neće tako srediti da mladi ljudi budu ubijeđeni da kaosa ponovno neće biti. Kako stvari sada stoje, imajući u vidu do sada učinjene napore od naših prijatel-

sjedili komunisti. To da je 50 godina na ovim prostorima bilo vrlili ljudi koji su nacionalistima, fašistima, profiterima, kriminalcima, neljudima, znali stati za vrat i narod ostaviti da mirno živi i svojski radi, akteri ovog rata su potpuno zaboravili.

Sumorna stvarnost

Kada je riječ o dilemama i temama koje muče članove hrvatskog korpusa, valja reći i to da se njihovi lideri, njihovi čelnici koji su se dokopali vlasti, ili im je ona po ključu utrpala u šake, iako oni o politici ne znaju mnogo, "nonšalantno" ponašaju. Nevjericu stvaraju nemušt, nekonkretni, nerealni, nehrabri potezi, pa ljudi vele da će kad tad morati negdje preseliti. Pogledajmo u Tuzli što sada radi HVO, što HDZ, gdje je taj Hrvatski dom, gdje HKD "Napredak", što ostale stranke kojima pripada dio hrvatskog korpusa. Netko kao da hoće da stvari razvodnjava, pa u školstvu imamo što imamo da djeca bježe s nastave, neće da uče iz nacionalnih udžbenika, da nastavnici unose nemir zbog nepedagoškog ponašanja, da djecu uče analfabete (strani jezici, matematika, povijest...). Treba vidjeti kako su različita mišljenja zamjenika ministra za obrazovanje, znanost, kulturu i šport prof. dr. Joze Budimira i ministra za ovaj resor prof. dr. Enesa Karića, a po pitanju priznavanja svjedodžbi na prostorima Federacije, izvođenja nastave na hrvatskom jeziku u osnovnim i srednjim školama, izvođenja nastave iz nacionalne skupine predmeta za djecu hrvatske nacionalnosti, povlačenja iz uporabe udžbenika koji su, ili mogu biti, smetnja u odnosima između dva naroda. Vi biste rekli da ministar i zamjenik ne rade u istom ministarstvu, istoj domaji, ne viđaju se, pa se dopisuju. I još da ste otišli na teren pa vidjeli što se događalo u osnovnoj školi u Zoviku i Bosanskoj Bijeloj, vi bi kao roditelji zaključili da tu nema ključa za rješenje gordijevog čvora. U obrazovanju se krenulo ishitreno. Država niti je



M. DETONI, Prehrana

kao radnici, koji imaju oslonac u svojoj bližjoj obitelji, koja je stekla status građanina u drugoj zemlji, koji su otišli na školovanje i imaju neku perspektivu kao mladi ljudi, koji rešto vrijede kao sportisti, biznismeni, koji su i ranije imali dvije domovine, i bili zaposleni u

ja i UN, rat ne mogu završiti lideri koji su ga i zametnuli. Na sceni su oni koji su prije za podjele nego zajednički život kakav smo prije ovog rata imali, oni koji tvrde da je prethodni sustav i trebalo (čak i moralo se) srušiti na ovaj način, inače bi nam i danas za vratom

uobličena niti su se narodi dogovorili o njenom ustrojstvu, a ministar je tiskao "privremene" udžbenike koji su neke uvrijedili. Programi i udžbenici su sklapani prije Federacije. Škole na teritoriju koje kontrolira HVO nisu verificirane, a država BiH je propisala Nastavni plan i program. Tako je pitanje jezika, udžbenika, organizacije škole, sada kamen spoticanja, ali i pogodan teren za promidžbu tanjušnih političara. Nije teško zaključiti da, na primjer, gotovo svi nastavnici u školi govore srpski, a svadaju se da li će biti dominantan bosanski ili hrvatski jezik.

Nametanje jednogumlja

Tuzlansko-podrinjski kanton je prije isforsirana administrativno-politička jedinica, koja je sama sebi propisala granice i odmah se počela u njih zatvarati kao da je to Bogom dano, prijeteći da nema osnivanja novih općina dok se o tome ne donese zakon. A Predsjedništvo RBiH je tijekom rata već stvorilo slične općine, ali se o tome mudro šuti. Pogledajte situaciju u medijima. Ljude sve to iritira, brine. Ako oni što su u dilemama budu morali čekati da svaki korpus (narod) bude morao imati svoje medije (novine, radio i TV lokalnog karaktera) pa da mogu biti sigurni da je tu zaštićen njihov identitet, onda će oni prije otići nego ostanu. A zajednički mediji su već davno jednonacionalno obojeni. Kako se tu, i u drugim ustanovama, vodi kadrovska politika. Odakle se regrutiraju kvalitetni sportisti. Sada kada su se pojavile jedne hrvatske novine u Posavini mnogima su počeli rasti rogovi na glavi, i u najmanju ruku to je za njih virus Herceg-Bosne posijan i već oploden u Posavini.

Ovaj tekst završit ćemo opet jednom latinskom koja glasi: "Bellum se ipse alet", ili: Rat sam sebe hrani, odnosno, jednom započet rat teško se privodi kraju.

Narodi možda ne znaju za ove istine, ali instiktivno ih dobro osjećaju. I zato se ponašaju kako se ponašaju.

Mato BIKIĆ

Grad u kojem danas preživljava 30 tisuća muslimanskih izbjeglica BUGOJNO - CRNA RUPA FEDERACIJE

Kod značajnog dijela stanovništva sve više raste nezadovoljstvo, strahuje se od izolacije u koju ga guraju fanatici, koji jedino u takvim okolnostima mogu biti neprijeporni vladari

Bugojno je danas po mnogo čemu crna rupa Federacije Bosne i Hercegovine. Taj šarmantni gradić u kojemu se prije hrvatsko-muslimanskog sukoba živjelo izuzetno dobro i bogato i gdje se visoki standard života s pravom mogao mjeriti sa sličnim gradovima u Zap. Europi, danas je na žalost siromašna kasaba u kojoj preživljava gotovo 30.000 muslimanskih izbjeglica iz 56 općina BiH. Od 17.000 radnih mjesta koliko ih je bilo prije ovoga rata u Bugojnu, sada je u radnoj obvezi oko 2000 radnika bez osobnog dohotka. Sretni su oni koji za svoj rad dobiju eventualno nekoliko kilograma namirnica te tako dopune inače vrlo skromnu humanitarnu pomoć.

Potpisivanje mirovnih sporazuma na hrvatsko-muslimanskoj razini a naročito vjerovanje da će zaživjeti Federacija BiH te s time i povratak prognanog hrvatskog pučanstva otvaralo je optimističku viziju života na ovim prostorima. No vrijeme prolazi a ništa se još uvijek bitno nije promijenilo. Dapače, neki se procesi i dodatno kompliciraju. Domaći Bugojanci kojih je danas u gradu manje od 40 posto i to su uglavnom Muslimani, počeli su strahovati pred onim što donosi sutra. Bugojno danas želi napustiti veliki broj ljudi koji su još uvijek u godinama i s naobrazbom da imaju perspektivu negdje drugdje započeti život. Kako uspostava Federacije kasni a nema ni znakova bilo kakvog ozbiljnijeg posla glede toga procesa, ovdašnji ljudi drže da Federacije možda uopće neće ni biti, za što im najveću potvrdu daje ponašanje čelnog čovjeka SDA Dževada Mlaće, donedavno predsjednika Ratnog predsjedništva a sada načelnika općinskog vijeća Bugojno.

Ne samo da nije sazvana višenacionalna Skupština općine sa zastupnicima iz 1990. kako je predviđeno sporazumima, a za što po mnogima u Bugojnu Dževad Mlaćo snosi veliku odgovornost, budući je time onemogućen napredak u uspostavi Federacije, već se on na skupštini kojoj su bili nazočni jedino muslimanski predstavnici ustoličio za načelnika općinskog vijeća te je tako postao i politička i izvršna vlast u Bugojnu. Mnogi muslimanski privrednici kao i nositelji značajnih funkcija u vlasti eliminirani su s položaja jer se nisu željeli učlaniti u stranku SDA a onima koji su to učinili, nije uvaženo jer je protumačeno da su to učinili zbog interesa ili pod prisilom. Vladavinu gospodina Mlaće bugojanski Muslimani sve više doživljavaju kao teror i diktaturu, uzurpaciju vlasti koja nikome ne polaže računa, te se u tom okruženju gasi svaka perspektiva civiliziranog življenja. Na upit tko stoji iza načelnika općinskog vijeća na višoj razini vlasti, odgovor je: "Baška Bosna, baška Sarajevo", što znači da je Sarajevo na ovim relacijama udaljenije od Ognjene Zemlje, te da je većini sarajevskih političara važnije kako će tamo stići plin nego tko je uzurpirao vlast u Bugojnu.

Opće mišljenje da se Mlaćo oteo kontroli, ako je nekakve kontrole ikada i bilo, te ako i to nije dio nečije politike. Činjenica jest da se u Bugojnu učestalije



Uobičajeno prevozno sredstvo

pljačkaju muslimanska dobra, a sasvim je normalno da se Hrvate tjera da pišu molbu kako bi mogli živjeti u svojoj vlastitoj kući. Ima slučajeva da ih se "uljudno zamoli" da napuste svoj stan ako žele sačuvati živu glavu, a pritom ih se uvjerava da ne trebaju ni stvari iznositi jer će ih dotični "čuvati kao svoje".

"Zgoda" se nedavno upriličila jednoj ženi koja je sada na drugoj adresi i čije ime naravno nije uputno navoditi.

Bugojanskim su Hrvatima osim nesigurnog preživljavanja osporena sva ljudska prava a jedino mjesto gdje se mogu okupiti jeste katolička crkva. HKD "Napredak" još uvijek nije dopušteno da radi u svojim prostorijama, a stranka HDZ kao pobjednička na izborima 1990. godine sastanke održava u župnom dvoru. Sadašnja općinska vlast Hrvate u Bugojnu priznaje jedino kao katolike, što nikako nije slučajno jer se slično događa i u drugim općinama središnje Bosne koje su pod kontrolom Armije BiH. Svu hrvatsku imovinu općinske su vlasti stavile pod svoju kontrolu proglasivši je napuštenom, a i oni Hrvati koji se žele vratiti ili su se vratili u Bugojno ne mogu dobiti natrag svoje posjede. Oslobođanje Kupresa gdje su svoj doprinos dale i postrojbe Armije BiH još je više otopilo odnose na hrvatsko-muslimanskoj relaciji, međutim posljednjih su dana učestali incidenti da postrojbe Armije koje se još uvijek nazivaju "nekontrolirane grupe" prelaze i po pet kilometara u dubinu teritorija što ga drži HVO ne poštujući dogovorene crte, a ima slučajeva na predjelu Vukovskog gdje su se već naselile neke muslimanske porodice, koje nisu kupreški Muslimani.

Kod značajnog dijela muslimanskog gradskog stanovništva u Bugojnu glede navedenih problema sve više raste nezadovoljstvo, strahuje se od izolacije u koju ih guraju fanatici koji jedino u takvim okolnostima mogu biti neprijeporni vladari. Smjelo je pretpostaviti da je došlo do značajnijeg raskola među Muslimanima u Bugojnu, ali je činjenica da postoje snage koje svoj grad žele povezati s civiliziranim svijetom te ga, makar se držeći i za slamku, izvući iz crne rupe besmisla u koju sada propada.

Blanka Magaš
preuzet iz Nedjeljne Dalmacije

Zahvaljujemo gosp. Mati Bikiću na redovitom
snabdijevanju aktualnim hrvatskim tiskom.
Redakcija HC

POVODOM TREĆE OBLJETNICE MEĐUNARODNOG PRIZNANJA R HRVATSKE

"SVAKOG DANA MISLIM NA TEBE..."

Republika Hrvatska i sav hrvatski narod u domovini i izvan nje, obilježavaju 15-ti siječnja treću obljetnicu svoga međunarodnog priznanja. Prije tri godine Hrvatsku Republiku priznale su zemlje Europske zajednice a nakon toga uslijedilo je priznanje i od ostalih zemalja članica Ujedinjenih naroda. Taj proces priznavanja hrvatske države je u protekle tri godine uglavnom završen.

Hrvatska je postala punopravnim članom svjetske zajednice i prema očekivanju onih koji su je priznali, čimbenikom mira na ovim dijelovima Europe, pa i šire. Razvoj događaja prije međunarodnog priznavanja hrvatske države, manje-više je poznat.

Datumi za pamćenje

Ipak, prisjetimo se nekih datuma i događaja koji su tomu prethodili u 1991. godini:

- 7. prosinca Arbitražna komisija Haaške konferencije u svom izvješću ističe kako je sigurno da se Jugoslavija nalazi u procesu raspadanja;
- 17. prosinca Ministarsko vijeće EZ sporazumjelo se u Bruxellesu o općem okviru za priznavanje novih država. Konkretna odluka o priznanju Hrvatske i Slovenije odgođena je do sredine siječnja iduće godine;
- 19. prosinca Island je priznao Republiku Hrvatsku bez odgođene;
- 20. prosinca Njemačka i Švedska donijele su odluku o priznavanju Hrvatske koja će stupiti na snagu 15. siječnja 1992;
- 31. prosinca dr. Franjo Tuđman u svojoj novogodišnjoj poruci svim Hrvatima u zemlji i izvan nje ističe kako će 1992. godina u povijesti hrvatskoga naroda biti ispisana zlatnim slovima jer će odmah na početku uslijediti međunarodno priznanje hrvatske države.

Period do 13. siječnja 1992. prošao je u iščekivanju, iscrpljujućoj bitki hrvatske diplomacije i u kolebanju nekih "velikih" sila (Engleska, Francuska) a SAD čak o priznanje odbijaju bar "za sada".

Presudni utjecaj Svete Stolice

Osjetivši da je hrvatskom narodu pomoć potrebna više nego ikada, Sveta Stolica povlači potez bez presedana u svojoj diplomatskoj aktivnosti, i 13. siječnja objavljuje kako priznaje Republiku Hrvatsku. Bila je to svojevrsna opomena kolebljivcima od strane vrhovnoga moralnoga autoriteta u svijetu i upozorenje međunarodnoj zajednici na obvezu priznavanja Hrvatskoj onih prava i sloboda koje drugi narodi već uživaju, u prvom redu na pravo organiziranja vlastite države. Nimalo

slučajno. I papa Ivan VIII. je prije 1113. godina a na molbu hrvatskog kneza Branimira (kao i sada hrvatskoga predsjednika) i u vrijeme kada se svijet tragično dijelio na Istok i Zapad, postupio slično, kao i sada papa Ivan Pavao II. Hrvatskoga kneza obavijestio je pismom "odposlanim hrvatskom vladaru" kako je "na dan Uzašašća 6. lipnja 879. godine slavio Svetu misu na oltaru Sv. Petra i sa uzdignutim rukama blagoslovio njega i njegov narod kao i cijelu zemlju, da bi sigurno i sretno vladao".

Nakon priznavanja od strane Svete Stolice dilema više nije bilo. 15. siječnja "Europska zajednica i njezine države članice odlučile su započeti proces priznavanja Slovenije i Hrvatske" o čemu je objavilo portugalsko Predsjedništvo EZ u priopćenju objavljenom u Bruxellesu. Daljni tijek događaja poznat je - Cosiga osobno donosi akt o priznanju Hrvatske od strane Italije, potom Austrija, Danska, Malta, Švicarska, Nizozemska, Francuska, Velika Britanija, SAD... Hrvatskoj je priznat njen vlastiti narodni i državni identitet, suverenost i neovisnost, potvrđena njena višestoljetna pripadnost kulturnome i civilizacijskom europskome krugu u kojega je još od davnina utiskivala svoj vlastiti pečat.

Hrvatska - ravnopravni dio Europe

Hrvatska je danas moderna demokratska zemlja. Njeni ljudi imaju svoju plavu putovnicu i svoju pravu novčanicu, siju i žanju na svojem tlu,



brodare i ribare na svojem moru, slobodno pjevaju i orguljaju u svojim crkvama. Njena djeca uče povijest, ne po periodima od kongresa do kongresa, nego po datumima stjecanja hrvatskoga suvereniteta i donošenja svojega Ustava. U domovima njenih obitelji opet se moli "Ružarij" a Sv. Nikola dariva ponovno Trpimire, Branimire, Zvonimire, Tomislave, Krešimire... Jer "sad na našoj zemlji naš se barjak vije, crvenbijeli-plavi više se ne krije". Istini za volju, ova mlada država još uvijek je pritisnuta patnjama stradalnika rata, izbjeglica i prognanika. Bori se i za uspostavljanje svoga suvereniteta na jednom dijelu državnog prostora. Još uvijek sahranjuje i mrtve, traži nestale. Ali, kako reče njen prvi izabrani predsjednik: "Hrvatski narod još nije sve bitke dobio, pa prema tomu ni konačni rat, ali ga Hrvatska više ne može izgubiti, jer nikada nije u svijetu uživala ugled kao danas. Hrvatski narod ne živi više na iluzijama od panslavizma do jugoslovenstva. On

se vratio svome iskonu, svome hrvatstvu i s tim iskustvom gradi danas svoje hrvatsko biće na demokratskoj slozi i toleranciji sa susjedima i drugim europskim narodima". Na kraju ovoga kratkoga prisjećanja na sudbonosne trenutke oko njenog priznanja od strane međunarodne zajednice, poželimo Hrvatskoj sreću, blagostanje, mir i prosperitet. Sjetimo se je i u svojim molitvama. Zahvalimo joj za sve što je za nas učinila. Za izbjeglice i prognanike iz Bosne. Za našu djecu koju je primila i o njima se skrbi. Nemojmo to nikada zaboraviti. Odužimo se makar pjesmom. Jednom lijepom, nastalom u domovinskom ratu, izvedenom na koncertu 16. siječnja '92. u "Vatroslavu Lisinskom", čiji napjev možemo, ukoliko imamo sreće da vidimo program HRT, prepoznati kao odjavnu numeru. Ugodimo glasove i zapjevajmo.

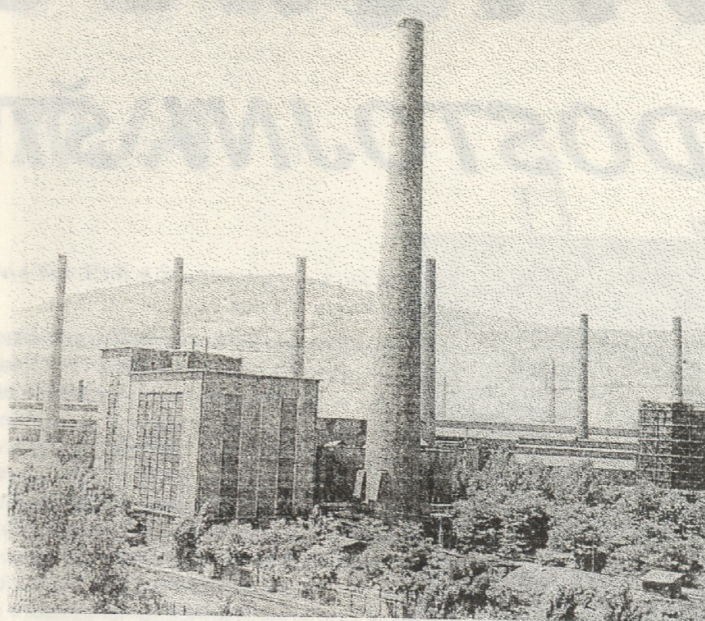
Josip Velte

Moja domovina
Z. Tutin - R. Dujmić

sta
Uvratit' ću se, moram doći, tu je moj dom, moje
sunce, ne je ne-ku... Njima dan se žudi, ko
me-će opra-šiti, li se tu, sa ne-za-...
MOJA DO-MO-VI-NA, MOJA DO-MO-VI-NA,
MOJA DO-MO-VI-NA, MOJA DO-MO-VI-NA,
i- ma snagu zlatovog-zi-za, i- ma
mo-je zemlja Hrvatska... MOJA DO-MO-VI-NA

U posjeti Zenici

I BIO JE BOŽIĆ...



Zenica - čist zrak, prazan džep

Kada smo u NK "Zrinski" dobili poziv za sudjelovanjem na BOŽIĆNOM MALONOGOMETNOM TURNIRU u Zenici, malo sam poduzeo razmišljao da li taj poziv, osim samoga sportskoga natjecanja, ima i još neku dublju svrhu i da li uopće vrijedi ići tamo, gdje se prema vijestima koje svakodnevno dobijamo, događa skoro sve isto kao i ovdje u Tuzli. Kao na starom ručnom filmu, bezbroj puta već ogledanom. Sadržaj isti - nema struje, vode, radnje prepune svega i svačega, cijene iste, novca nema. Život na humanitarni način - CARITAS, LOGISTIKA, UNHCR. Plaće i mirovine nikakve, jedini izvor prihoda većine običnoga puka - prodaja dugogodišnjim radom stečene imovine u bescijenje. No, odlučih se i odoh.

Božićni dani

Nisam se pokajao i sve što vidjeh i čuh vrijedi zabilježiti i zapamtiti. Film je bio ipak drugačiji. I što je ponajvažnije bila je to stvarnost, istina. Bez imalo pretjerivanja, bilo je skoro nemoguće zamisliti da se u uvjetima rata, na prostorima gdje su odnosi dvaju naroda bili, ne tako davno, na najnižoj točki u njihovoj povijesti, organizira četrnaestodnevna proslava vjerskoga blagdana po kome je jedan od tih naroda - Hrvati, ponajviše i prepoznatljiv. Hrvati, katolici Zenice su organiziranjem BOŽIĆNIH DANA u vremenu od blagdana Sv. Lucije do blagdana Nevine Dječice, po starom iskonskom običaju naroda kojemu pripadaju, pružili ruku i pozvali sve ljude dobre volje da im se u danima koji cijelomu svijetu donose mir, pridruže. Isplatio im

se. I pozlatilo! Svake večeri, dvorana u kojoj su se smjenjivali glazbeni, folklorni, kazališni, športski i drugi programi, bila je premala za sve koji su pruženu ruku željeli prihvatiti. Nikomu, ama baš ništa nije smetalo. Ni velika svjetleća želja SRETAN BOŽIĆ na pročelju Hrvatskoga doma u Ulici Stjepana Radića, ni istaknuta zastava HDZ-a, niti pak zastava hrvatskoga naroda na bini kino-dvorane.

Šport u službi mira

Nije smetalo ni to što je BOŽIĆNI MALONOGOMETNI TURNIR, kao dio ukupne proslave BOŽIĆNIH DANA, organizirao NK "Napredak" iz Zenice, član nogometne lige HERCEG-BOSNE. A sam turnir je priča za sebe. Dodaše i momci iz Nove Bile i Viteza, zeničkog "Čelika", tuzlanskog "Zrinskog", daleke Skotske i mnogi drugi. I opet SRETAN BOŽIĆ u dvorani Metalurškog kombinata. "Ama, ljudi, je li to moguće" - rekao bi naš poznati športski novinar? Moguće je! Od ujutro do na večer, dva dana, samo pljesak, pobjednicima i poraženima, ponajviše organizatorima. Jedan zaseban za šefa BOSNE SREBRENE, fra Petra Anđelovića - gdje je nogomet tu je narod, gdje je narod tu su i fratri.

I bio je doista Božić, ljudi su se radovali, veselili i poštovali. Nije baš sve bilo kao u Hrvatskoj, u Zagrebu recimo, niti pak kao u Bavarskoj, kojoj u posjetu u dane Božića dolaze milijuni turista. Ali, bilo je kao u Zenici. Bio sam, eto, igrom slučaja, i ja nazočan jednom dijelu Božićnog slavlja zeničkih Hrvata. I naravno sretan,

Upornošću do našeg Hrvatskog doma

Ne znam, niti sam za recept, po kome Zeničani dobiše svoj Dom nazad, pitao. I koliko su sami tomu doprinijeli. Sigurno mnogo. Možda bismo i mi morali uložiti veći napor, biti uporniji, jedinstveniji. Mene se posebno dojmila njihova golema volja i htijenje da Božić javno proslave, kao i to da su se oko "Napretka" okupili mnogi koji u Zenici nešto znače, prvenstveno u gospodarskom smislu. Oni su i podnijeli najveći teret. Za trenutak su ostavili po strani biznis i računice na kraju godine, kako bi svom narodu bili dobri domaćini. I to se, pored dobre volje i razumijevanja naših vlasti, mora u Tuzli dogoditi. Do tada mi ćemo imati ipak samo film a Zeničani stvarnost, ma koliko dugo ili kratko ona trajala.

Josip Velte

Uz 90. obljetnicu postojanja

Sv. Anto na Bistriku

Među brojnim zavjetnim crkvama Sv. Ante, jedna od starijih je Crkva sv. Ante na Bistriku u Sarajevu. Sagrađena kraj nekadašnjeg pašina Konaka, predstavlja spomenik fratarske i hrvatsko-katoličke nazočnosti u ovom gradu. Prije sadašnje crkve na njenom mjestu bila je stara crkva. Prilikom upada Eugena Savojskog u Sarajevo 1697. godine izgorjela je i ova crkva.

Prošlost ove crkve umnogome je vezana za fra Grgu Martića sarajevskog župnika, pred kraj turske vladavine. Nakon niza peripetija koje je fra Grgo imao, izgrađena je crkva od daske i čerpića 1881. godine. Pored nje je napravljena kuća u koju su doselili franjevački bogoslovi i tu ostali sve do 1942. godine, kada su prešli u novu zgradu Bogoslovije u Kovačicama.

Veliko umjetničko blago

Današnja Crkva sv. Ante sagrađena je 1914. godine, sa tornjem visokim 43 metra i sa četiri zvona, koja su se početkom rata morala skinuti, kako bi ih austrijska vojska upotrijebila u ratne svrhe. Iako je poslije I. svjetskog rata crkva uređivana i dograđivana, od 1960. godine počinje rekonstrukcija ove crkve. Najznačajniji rekonstruktivni zahvat izveden je 1961. god. u enterijeru crkve, a po idejnom projektu sarajevskog akademskog kipara Zlatka Grgića. Tom prilikom crkva je obložena mramorom i uvedeno je podno grijanje. Stari drveni oltari i kipovi u gipsu su uklonjeni. Umjesto toga postavljen je mramorni kip Sv. Ante, dva mozaika, novi križni put. Vitraje, ukupno njih 17, izradio je Ivo Dulčić, kao i fresko ikonu Sv. Ivana Zlatoustog. Posljednju večeru iza oltara izradio je Đuro Seder, a Fran Kršinić je poklonio mramorni kip Madone sa Djetetom. Pored ovih u crkvi se nalazi još čitav niz umjetnina sakralnog značenja u različitim tehnikama, kao što su bronca, fresko, reljef, mozaik, autora Lovrenčića, Janeša, Kesera, Kregar, Michielia i drugih.

Tradicija tolerancije

U ovu crkvu od davnina po tradiciji dolaze i muslimani i pravoslavni, pri tome dajući milostinju, naročito kada su u kakvoj tjesnoj ili duhovnoj pogibeli. Posebno su u sjećanju susreti utorkom, kao danu Sv. Ante, u 18,30 sati, sa tematskim propovjedima franjevačkih profesora, kao i predavanja za studente. Radi svoga pomalo diskretnoga prostornog položaja, ova crkva je bila jedino mjesto okupljanja katoličke mladeži srednjoskolaca, studenata i intelektualaca. Tu su se sklapala mnoga poznanstva i prijateljstva od šezdesetih godina pa naovamo. Tako sam 1967. godine u ovoj crkvi upoznao čitavu skupinu studenata muslimana iz Jajca. Rekli su mi da su se došli zahvaliti Sv. Anti na položenom ispitu, a bili su i prije ispita ovdje tražeći zagovor od Sv. Ante.

Tijekom 1992. godine crkva je pogođena s dva projektila sa Trebevića i tom prilikom oštećen je krov crkve.

M. Franković



HIMNA MIRA

ENTUZIJASTI DOSTOJNI ŠTOVANJA

Koncert pučkih i umjetničkih Božićnih pjesama - 2. prosinac 1994. Crkva Sv. apostola Petra i Pavla u Tuzli

Kada se Crkvom Sv. apostola Petra i Pavla u Tuzli razo glazbeno tkanje pučkih i umjetničkih Božićnih pjesama u srcima i dušama brojne prisutne publike pojavila se vjera u ljepše sutra. Probudila se zapravo ljubav kroz zvukovnu paletu, kroz oruke pjesama koje su suvremenske i koje su čitav program pretočile u grandioznu i trijumfalnu himnu mira.

Sa ovakvim doživljenim dojmom i uz opće ushićenje publika je dugim i spontanim aplauzima pratila dvadeset točaka koncerta za koji već sada možemo ustvrditi da je postao tradicija, kako Franjevačkog samostana, HKD "Napretka" tako i svih ostalih brojnih čimbenika kulturnog i historijskog trenutka tuzlanskih Hrvata. To raduje i to treba svesrdno podržati.

Glazbeno uobličeni, međusobno srasli i prepleteni, svi izvođači su se međusobno i potvrđivali - to je nesumnjivo dojam koji je u sebi poro svaki pojedinac i na određeni način sudionik pomenutog koncerta, jer je i sam osobnim prisustvom, svojim glasom u taktovima Božićnih pjesama, bio djelićem postojanja i radovanja ovog glazbenog događaja. Kritičar bi opet rekao: "Zvukovi, harmonija, uzvišena plemenitost, magijsko dještvo. Glazba je zapravo ovdje bila čarobnjak i prostora i vremena".

Zato je i velika dilema pisca ovog osvrta - što prije istaći i pohvaliti, kojim riječima podržati vrijednosti odabrane i prezentirane glazbe, kako podcrtati kulturnu spoznaju i čuvstva i kako, sa što manje riječi, istaći sve ono što smo čuli, doživjeli i pohranili duboko u naša razdragana srca?!

Zato i ovom prigodom treba istaći zreli i uobličeni zvuk Mješovitog pjevačkog zbora Crkve sv. apostola Petra i Pavla čiji kvalitet već nekoliko godina promiče na svojstven način, zaneseno i utemeljeno prof. Evica Cerić.

Isto tako treba pohvaliti Tamburaški orkestar HKD "Napredak" koji vodi gosp. Vinko Dobrinčić i koji se napaja na vrelima umjetničkih tvorenja čime ih krase zvuci koji veličaju prefinjenu ljepotu muziciranja na ovim instrumentima.

Profesor Čestmir Dušek, vrsni poznavatelj čari zborog pjevanja te snage svojih mladih i starijih članica Ženskog zbora HKD "Napredak", i uz brzo probleme ne gubi inicijativu i zamah. Što više, on u predanom traganju za ljepšim i punijim zbornim izrazom dostiže čak i nove umjetničke razine. Homogen i čist zvuk zbora posve slevidentni a njihova zajednička htijenja donijet će im nove pomake prema savršenijem. Tako nešto Tuzla još nije imala.

Čak i ona publika koja do sada nije slušala zvuk gđulja mogla je u nastupu prof. Zrinke Andrejaš osjetiti i doživjeti svu ljepotu glazbe J. S. Baa i specifičnost ovog instrumenta. Uz sve ovo raduje i prvi javni istup mladih solista - Ivana Ivaković, Monike Andrejaš, Gabrijele Petrović, Ane Mazić i Vedrane Šimić koje su svojim glabovima oplemenile prostor i dodale još jedan svijetli veler općoj zvučnoj paleti visokog umjetčkog dojma. Uz sve ovo nesumnjivo treba istaći atraktivni i dopadljivi nastup orkestra gđe Pakistanskog odreda UNPROFORA, nenametljivu ali veoma sugestivnu klavirsku i orguljsku pratnju zbornih točaka prof. Zrinke Andrejaš i naravno tople uvodne riječi gvardijana fra Petra Matanovića.

B. Štumić

foto

Franjo Burda i Robert Andrejaš



Prof. Evica Cerić



Prof. Vinko Dobrinčić



Prof. Čestmir Dušek



Ženski pjevački zbor "Napretka"



Gosti iz Pakistana



Monika

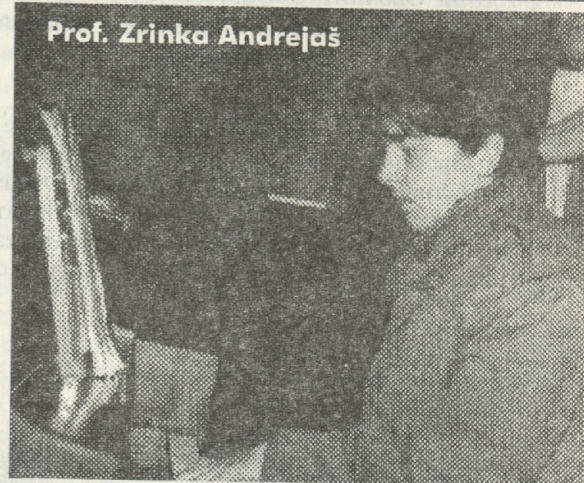
Najmlađi sudionik



Ana Mazić



Gvardijan fra. Petar Matanović i časnik Pakistanskog bataljuna



Prof. Zrinke Andrejaš



Tamburaški orkestar "Napretka"



Gabriela Petrović



Ivana Ivaković

Naša sela

OBODNICA GORNJA

Promatrati izlazak sunca odavdje sa ZELENOG KEAMENA, vjerujte pravi je doživljaj. U rano praskozorje kada njegove zrake obasjaju rosom okupanu Obodnicu Gornju, a ona još pospana, u svom čarobnom ruhu upije svaku kap jutarnje rose pomiješane sa zrakama izlazećeg sunca, predstavlja odista čaroban prizor. No, sam pogled ne može biti dovoljan da bi vidio sve prirodne ljepote i čari koje posjeduje Obodnica Gornja, a koje joj majka priroda velikodušno podari. Jer to ne vrijedi samo vidjeti, to stvarno treba i doživjeti.



Panorama Obodnice Gornje

Obodnica Gornja, nekad Hrvatska Obodnica, nalazi se na 15-om kilometru od Tuzle. Prostire se između dvaju sela Brešaka i Drijenče sa kojom je odskora povezana lijepom

230 a u njima su se radale, a i umirale mnoge generacije Obodničana. Danas ovo selo ima oko 1.100 stanovnika, koji žive u više manjih zaselaka. To su prostorno male cjeline koje

vremena, tude vojske. Sve obitelji, a to su: Marići, Jurići, Marinovići, Stojak, Filipovići, Mrkonjići, Pavlovići, Josići, Lamešići, Stojakovići, Pranjići, Pejići, Jedrinovići, Ružići, Petrovići, Tunjići, Pejkunovići, Stjepanovići, Boškići, Pavići, Nikići, Mijatovići, Jerkovići, Paunkovići, Markovići ovdje jednom dušom dišu. Radom i osobnim samodoprinosom izgradiše svoje selo, svaki zaselak povezaše sa centrom lijepom makadamskom cestom. Izgradiše i niz vodovoda a onaj najveći na Zelenom kamenu napaja oko pola sela i sve društvene objekte kojih je u ovom selu malo.

U te objekte ubrajamo: Društveni dom, i područnu školua do četiri razreda, prodavaonicu, a od skoro i niz privatnih ugostiteljskih objekata. Izgradiše modernu električnu mrežu a od prije par godina i putem telefona se povezaše sa ostalim svijetom.

Stočarstvo i svinjogojstvo je ovdje razvijeno, ali samo za potrebe ovih ljudi koji su time dopunjavali malu plaću Rudnika lignita, čija su okna za mnoge od njih bila jedini izvor prihoda.

Hrvatsko domoljublje

Škrtost studene majevičke zemlje mnoge Obodničane otrgnu od rodne grude. Odoše ljudi u daleke zapadne zemlje, noseći sa sobom bocu šljivovice rakije, koja, kada se pije uz kiselu vodu, a i toga ima u Obodnici, služi kao povratna karta za sve koji tamo zaraduju gorki kruh od sedam kora. Mnogi od njih su otišli a da se nikada ne vrata. U poslijeratno vrijeme nastupa tihi atak na sve one čiji su se očevi borili protiv djece revolucije i koji su u boj krenuli kao vojska koja će štititi interese hrvatskog puka. Njih 50 se nikada nisu vratili, mnogi su dali svoje živote braneci hrvatstvo, a neki su stigli do



Jedna od najstarijih hrvatskih - bosanskih kuća u Obodnici Gornjoj



Zgrada Mjesne zajednice

makadamskom cestom, čija je modernizacija u tijeku, ali je ipak prohodna da koliko-toliko poveže jedan narod i sve ono što taj narod ima zajedničko.

Dakle, vjeru, kulturu, običaje i jezik koji je toliko blizak ali čija uporaba nažalost nikada ovdje nije bila u potpunosti iskorištena. Govorilo se, a na žalost i još se govori, nekim tuđim jezikom. Krajem 70-tih godina dolazi do reorganizacije tadašnje MZ Breške u čijem sastavu se nalazila i Obodnica Gornja, tako da se MZ Breške dijeli na dvije samostalne ali u svemu povezane zajednice. Povezao se vjerni puk u svakom pogledu. Sagrađi lijepu asfaltnu cestu koja ga poveza sa Breškama, a dalje preko Tuzle sa zapadnom civilizacijom. Kraj asfalta nikoše kuće. Njih

su međusobno udaljene. Zaseoci koji čine Obodnicu G. a u koje ubrajamo: Dvor, Božiće, Topaloviće, Lameše, Marinoviće i Cerik su lijepi svaki za sebe, i svojom prirodnim ljepotom krasi cijelu Obodnicu Gornju.

Vlastitim snagama

Što je to što Obodnicu G. čini ovakvom kakva jeste? Obodnica G. je po mnogo čemu specifična i po tome se i razlikuje od svih hrvatskih sela koja su kao zmija opasala cijele Donje Soli. Ovdje na relativno malom prostoru živi 30-ak obitelji, što je vjerojatno jedinstven primjer u svim našim selima. Došli su ljudi sa raznih strana i tu osnovali svoj dom, što bliže crkvi a što dalje od neželjene, i u ona davna

Ljepote i draži Božićnih blagdana

Evo, uskoro će već dvije tisuće godina od kada vjernici katolici dočekuju i slave rođenje Krista, naš najveći blagdan u godini.

Ni prethodne mnogobrojne generacije kao ni ovu sada, ništa nije moglo spriječiti da 25. prosinca ne svetkuju na dostojanstven način, kako to već nama i dolikuje, radujući se Kristovom rođenju. Čak, ni mnogobrojni ratovi nisu mogli spriječiti vjernike katolike sela Hrgovi Donji da svetkuju Božić, pa ni ovaj rat sada 1994. godine. Božić je dan mira, ljubavi, blagostanja, sreće, dan kada se ispunjavaju sve dobranamjerne želje, jer se i sam Isus Krist borio da katolici vjernici imaju pravo na sve što je lijepo i dobro u životu, zašta je i život uložio.

Da nije rat bilo bi još i veselije, jer kako su se Hrgovljaci znali veseliti i slaviti u divna vremena, a ni za ovo im nema pravo nitko zamjeriti, jer su se svi odlučno i hrabro zalagali da ostanu svoji na svom, zalagat će se i dalje, da bi mogli u miru slaviti i ispraćati sve svoje blagdane, na to im i Bog daje pravo.

Tako je bilo ovog ljeta Gospodnjeg 25. prosinca 1994. godine, u selu Hrgovi Donji dok su vjernici katolici slavili rođenje Krista. Slavili su i ostali katolici u BiH Božić, kao i diljem svijeta i dijelili radost sa svojim najbližima, susjedima, prijateljima i svim ljudima dobre volje.

Mnogi su od nas molili Boga da zaustavi ovaj prokleti rat, da nam donese mir, da živimo i radimo u Božjem miru. Gospode, podari razum onima kojima su umovi pomučeni, mračni, izmiri ih, jer Ti si mir.

Zbog ratnih okolnosti lišeni smo mnogih nama dragih običaja, ali je najbitnije da svaki vjernik katolik osjeća Božić svojom svetkovinom i od srca mu se sprema onako kako dozvoljavaju njegove osobne mogućnosti. Katolici vjernici Hrgova Donjih su i ove godine dokazali svoju i postojanost svoje vjere, kulture, tradicije, htjeli to ili ne priznati pojedinci-zlobnici. Katolici će i ubuduće uz pomoć župnika moliti za mir, za slobodu svih naroda svijeta, pružiti ruku mira svim ljudima dobre volje, a Bog neka kazni sve one koji diraju pravedne, čestite, dobre, nevine, uskraćujući im pravo na život i sve što im je Bogom dato.

Anto Šimić Čiko

Božić u Donjim Pascima



Badnjak 1994. godine - obitelj Mišković i Pranjić



Stara kapelica u Obodnici Gornjoj

daleke Argentine, ali svim svojim bićem su i danas uz svoju Obodnicu Gornju.

Pismen je ovaj čestiti puk i nikome se nije lako dao prevariti. Pismenost je u svezi sa školom časnih sestara u Breškama, koja je ukinuta odmah po dolasku staljinističkog režima na ove prostore. U školu su išli i dječaci i djevojčice, što je u ono vrijeme bio vrlo rijedak primjer. Prva žena koja je završila školu časnih sestara je Mara Marić, godpođa čije je djevojačko prezime Filipović. U njejoj svjedodžbi bile su sve najbolje ocjene. Obodnica Gornja i danas krvavo plaća slobodu hrvatskog puka. Gine hrvatska mladost. Svojom krvlju natapa svetu nam zemlju koja je mnogima trn u oku, samo zbog toga što je naša i što na njoj živimo mi, HRVATI.

Devet sokolova su othranile majke Hrvatice ovdje u Obodnici Gornjoj, a dušmanske ruke ih zauvijek od njih otrgnule. Devet hrabrih sinova dadoše svoje živote a tek su počeli živjeti. Padoše da naša dječica dočekaju slobodu o kojoj su oni toliko maštali, i za koju su i svoje živote dali. Neka im je laka sveta hrvatska zemlja. Sunce se polako bližilo zapadu. Krećući se kroz Obodnicu G. začuh tihi jauk nošen jakim vjetrom. Zastadoh i oslušnuh.

To majka Hrvatica suze roni za svojim sinom herojem. Ljubeći sliku svoga sina svojom suzom proklinje mrske dušmane koji joj ga mladog uzeše. Znam kako joj je. Produžih dalje da bih prije zalaska sunca stigao zahvatiti bocu kisele vode koja žubori ovdje u Glibinama. Pred sami zalazak sunca stigoh na Zeleni kamen. Uz čašu kisele vode, pomolih se Bogu za sve poginule koji su pali nas braneci. Promatrajući zalazak sunca odavde sa Zelenog kamena pogledom predoh cijelu Obodnicu Gornju.

Zvona mira

Kažu kad sunce zalazi ako ga gledaš odavdje sa vrha Zelenog kamena zamisli želju i ispunit će ti se. Zatvorio sam oči i poželio. Poželim mir, kraj rata, da nitko ne gine, Obodnicu kao prije u večernjim satima. Pjesma momaka i kola djevojačka, još kada se napiju ljekovite i zdrave kisele vode odavde sa Glibina pa se zarumene kao zrele rumene jabuke. Bože, samo da mi se želje ostvare. Obodnica Gornja na zvuk zvona sa starog zvonika Crkve Velike Gospe u Breškama, spremi se na počinak, i tonu u miran san, a ja produžih ka Breškama na čas iz povijesti, tik pokraj škole časnih sestara.

MARINKO BANOVIĆ

KRATKO UPUTSTVO

ZA SADNJU VOĆAKA

1. RAZMJERAVANJE (RAZMAK SADNJE):

- zavisu od vrste i podloge na kojoj je okalemljena
- orijentacioni razmaci bi bili:
- a) Jabuka i kruška kalemljena na sijancu: 7 x 6 m
- b) Jabuka i kruška kalemljena na M. podlogama: 4 x 4 do 4 x 3 m
- c) Šljivica kalemljena na džanariku, 5 x 5 do 5 x 4 m
- d) Šljivica kalemljena na izdanku, 5 x 4 m
- e) trešnja 6 x 6
- f) višnja 4 x 4 do 4 x 3 m
- g) orah 10 x 18 do 8 x 8 m
- h) dunja 5 x 4 m.

Koliki ćete razmak sadnje upotrijebiti, najbolje je da se konzultujete sa stručnjakom.

2. IZBOR SORATA:

Svaka vrsta ima nekoliko stotina, a neke i više tisuća sorata. Kod izbora sorata treba koristiti iskustva stručnjaka, a naročito je neophodno da se za većinu sorata osiguraju tzv. opravišivači (sve sorte ne mogu same sebe oplodavati).

3. PRIPREMA ZEMLJIŠTA ZA SADNJU

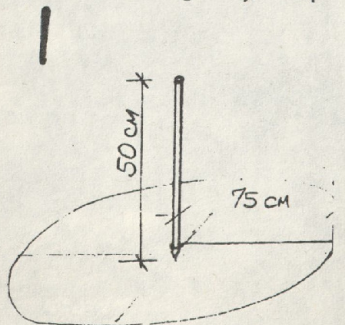
Može da bude:

- a) Rigolovanje (oranje teškim strojevima na dubinu 70-80 cm).
- b) kopanje jama (za manje zasade najčešći slučaj)

3.1. Kopanje jama

Nakon što se izvrši razmjeravanje sadnih mjesta i u centar buduće rupe pobije kolac debljine pritke i dužine 0,5 m, pristupa se kopanju rupa na slijedeći način:

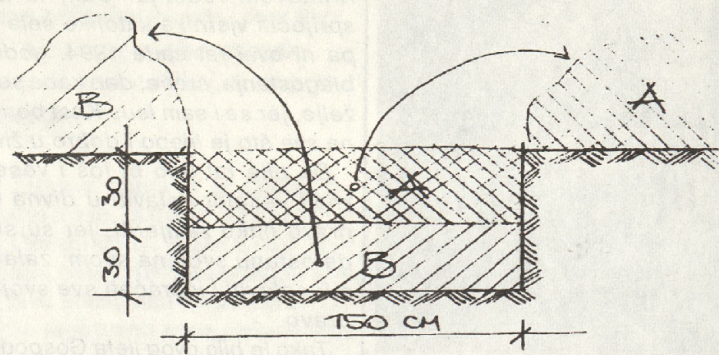
Najprije, za pobijeni kolac, neposredno iznad površine zemlje zaveže se kanap dužine 0,75 cm. Na drugi kraj kanapa



Sl. 1 Obilježavanje jame za kopanje

zaveže se ekser "dvadesetka" ili sličan željezni predmet, kojim ćete zatežući kanap, opisati na zemljištu krug, koji će imati prečnik od 1,50 m (Sl. 1)

Unutar opisanog kruga, na zemljištu, kopa se jama dubine



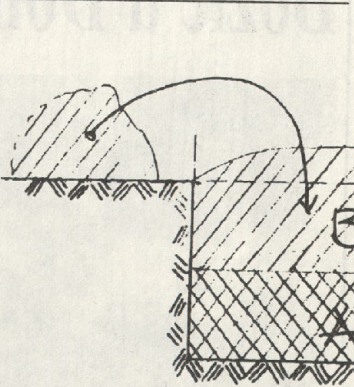
Sl. 2 Kopanje voćne jame

55-60 cm (nešto više od 2 ašova dubine). Zemlja prvog ašova (0-30 cm) se izbacuje na jednu stranu. (sl. 2) Jame se mogu kopati u periodu od kolovoza pa sve do veljače naredne godine. Iskapanje jame se ostavlja otvorene atmosferskim utjecajima preko čitave jeseni i zime, a najmanje moraju biti otvorene 40-45 dana prije zatrpavanja.

3.2. ZATRPAVANJE JAMA

Nakon odležavanja od 40 do 45 dana iskopana zemlja se vraća u iskapanu jamu, ali obrnutim redom od kopanja, tako da se gornji iskopani sloj vraća u jamu prvi, a nakon toga drugi iskopani sloj uz obilno gnojenje. (Sl. 3)

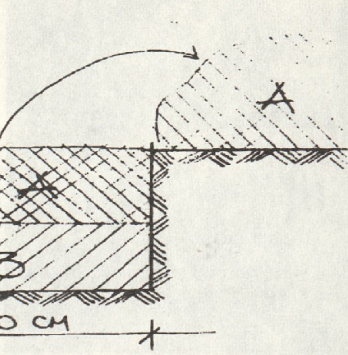
3.2.1. GNOJENJE JAMA



Sl. 3 Zatrpavanje iskopane jame

Za svaku jamu potrebno je najmanje 40-50 l stajnjaka i 1,5 - 2,0 kg NPK-a (15:15:15) mineralnog gnojiva. Gnojenje se obavlja uporedo sa zatrpavanjem jame uz intenzivno miješanje sa zemljom,

tako da se ova gnojiva nađu čitavim profilom u zatrpanoj jami. Važno je da se sva iskopana zemlja vrati u iskopanu jamu, tako da se nakon zatrpavanja stvori humka na zatrpanoj jami. Jamase zatrpava bar 15 dana prije



Sl. 2 Kopanje voćne jame

sađenja, kako bi se humka slegla.

3.3. SADNJA VOĆKI

Sadnja se može obavljati u čitavom periodu mirovanja voćki od opadanja lišća jedne godine do kretanja novog lišća iduće godine, pod uvjetom da je spoljna temperatura zraka iznad 0°C. Najbolje je voćke, u našim uvjetima, saditi rano u proljeće.

U sredinu zatrpane jame pobije se kolac, debljine kao kolje za rajčicu, a dužine 1,4 m, tako da u zemlji bude 40 cm. Neposredno uz kolac, iskopa se mala jamica, tolike dubine i širine da se može u nju nesmetano smjestiti korijenov sistem voćke. (Sl. 4)

3.3.1. PRIPREMA SADNICA ZA SADNJU

treskanje sadnice, tako da zemlja uđe između svih korijenova. Kada se zemljom pokrije sav korijen, gaženjem u gumenoj obući zemlja se dobro nabije, tako da se sa 2. prsta sadnica ne može iščupati. Prilikom gaženja sadnicu treba vući prema gore, kako gaženjem ne bi suviše korijenov sistem otišao u dubinu rupe.

Nakon toga se ugažena površina prekriva zemljom dok se jamica ne popuni i zemlja se više ne gazi. Nakon toga se sadnica ovlaži sveže uz kolac na "osmicu".

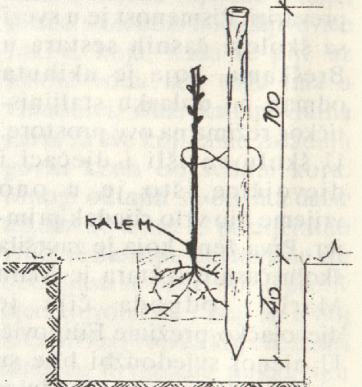
Ukoliko se sadnica sadi u sušnom periodu, obvezno se zalije na 10 l vode. Ovim se završavaju sve aktivnosti na sadnji voćke, s tim što se može oko voćke napraviti tzv. voćna "zđjelica".

Husnija Omerčehajić

nica se priprema na slijedeći način: korijen se ne prikružuje, ali se na svakom korijenu, izuzev sitnih žilica, obnovi rez oštrom voćarskim škarama. Također se uklanjaju sve oštećene i polomljene žile i žilice neposredno iznad oštećenog ili polomljenog dijela. Nadzemni dio sadnice se skraćuje od željene visine debla, gdje se odabere 4-5 zdravih pupova, iznad kojih se sadnica prikurati.

3.3.2. TEHNIKA SADNJE

U iskapanu malu jamicu se stavlja korijenov sistem, ali tako da sasvim slobodno stoji. Ne smije se savijati. Dubina sadnje bi trebala biti na istoj razini, kolika je bila i u rasadniku, tako da se kalemljeno mjesto nalazi iznad površine zemljišta. Na ovako raspoređen korijen u jamici, lopatom se sipa rastresita zemlja uz lagano



Sl. 4 Posadena sadnica

Ukoliko se sadnica sadi u sušnom periodu, obvezno se zalije na 10 l vode. Ovim se završavaju sve aktivnosti na sadnji voćke, s tim što se može oko voćke napraviti tzv. voćna "zđjelica".

Ukoliko se sadnica sadi u sušnom periodu, obvezno se zalije na 10 l vode. Ovim se završavaju sve aktivnosti na sadnji voćke, s tim što se može oko voćke napraviti tzv. voćna "zđjelica".

Ukoliko se sadnica sadi u sušnom periodu, obvezno se zalije na 10 l vode. Ovim se završavaju sve aktivnosti na sadnji voćke, s tim što se može oko voćke napraviti tzv. voćna "zđjelica".

Husnija Omerčehajić

KLOSTER U TUZLI

Prema nekim saznanjima časne sestre su došle u ove krajeve još davne 1883. godine. Međutim, ja ću pisati o radu Klostera tridesetih godina, kada je pomenuti Kloster imao osnovnu djelatnost: učenje lijepom ponašanju, zabavi i školovanju mladeži. Prvi stupanj učenja se obavljao u zabavištu za djecu koja su bila mlada od sedam godina. Osnovno obrazovanje mladež je stjecala, učeći od prvog do četvrtog razreda osnovne škole. Ovaj vid školovanja je bio zakonom priznat, jer je Kloster imao dozvolu i sve uvjete za rad tadašnjih osnovnih škola, a časne sestre, koje su učile mladež kroz sva četiri razreda školovanja, bile su diplomirane učiteljice. Pored toga, časne sestre su tijekom godine organizirale razne tečajeve iz oblasti domaćinstva, kao što su pletenje, šivanje i drugo. Ove tečajeve pohađale su već odrasle djevojčice. Pored općeg nastavnog plana, daci su imali i dopunska predavanja - na primjer o lijepom ponašanju, očiglednom učenju prirode i sve što se u njoj dešavalo redovitim odlaskom na vjete i tome slično. U vlastitom vrtu Kloster, kao i na poljoprivrednom imanju na Josipovcu (Slavinovići), čiji su vlasnici bile časne sestre, mladež je neposredno stjecala navike o radu u vrtu, voćnjaku, kao i radu sa domaćim životinjama. Vjeronauka je bila obvezan predmet. U kapeli Kloster, daci su redovito išli na večernje mise, posebice na one u mjesecu svibnju, zvane "Svibanjske pobožnosti". Mise je služio paroh - velečasni iz župe tuzlanske. Stariji daci su na misi bili ministranti, a oni koji su imali sluha, pjevali su u zboru Kloster. Kloster se nalazio u sadašnjoj ulici 17. septembar u neposrednoj blizini Židovskog brama (Templ). Sada je tu lociran Ekspres-restoran. Hram je srušen još za vrijeme II. svjetskog rata, a Kloster mnogo kasnije, kažu zbog posljedica slijeganja terena. U produžetku Kloster nalazila se jedna zgrada koja je služila kao dom, ili kako smo ga mi zvali Konvikt, koji je služio za smještaj daka sa strane. Konvikt je bio vlasništvo časnih sestara, koje su ga i održavale. Ta zgrada i danas postoji.

Pored rada u Klosteru, časne sestre su radile u bolnici kao medicinske sestre, a isti red časnih sestara kao u Klosteru, bio je smješten u vlastitim objektima na Josipovcu (Slavinovići) i u selu

Breške nedaleko Tuzle, gdje su se bavile poljodjelstvom za vlastite potrebe. Pored toga časne sestre su vodile skrb i održavale crkve u Tuzli i Breškama. Osobita skrb su bili oltari sa uvijek svježim cvijećem i bespriječno čistim, bijelim čipkama prostiračima.

O časnim sestrama i njihovom plemenitom radu, može se puno toga reći i napisati, ali sam pisao o vremenu tridesetih godina ovog vijeka, kada sam pohađao Kloster, i to od zabavišta, pa sve do završetka četvrtog razreda osnovne škole.

Petrović Dragan Pišta

Hrvatska kulturna baština

LIKARUŠE

(uz 120 obljetnicu tuzlanskog zdravstva)

Pored pastoralnih prosvjetnih i drugih djelatnosti bosanskih franjevac, veoma je značajna i njihova zdravstvena djelatnost. Ona se naročito odnosi na period turske vladavine. U veoma niskim političko-gospodarskim vidicima ovoga doba, gotovo jedini nositelji ove djelatnosti među pukom pa i šire bili su franjevci. Stalni kontakti sa pukom, naročito u doba epidemija, potakao ih je da se počnu baviti i ovom djelatnošću. Tako su u srednjovjekovnoj Bosni uz franjevačke samostane podizane prve bolnice i leprozorij (skloništa za gubavce). Svoje liječničko umijeće franjevci su primjenjivali na svim bolesnicima, bez obzira na vjeroispovijest, pa čak i na nekim predstavnicima turske vlasti. Pored ljekarništva, kirurgije, nervnih bolesti, bavili su se i problemima alkoholizma. Tako 1877. godine vareški župnik fra Filip Poljaković osniva antialkoholičarsko društvo "Trizmeno društvo", koje je brojalo 226 članova. Mnogi franjevci koriste svoje propovijedi da bi narodu objasnili kako se sačuvati od ranih bolesti.

Jedan od najpoznatijih liječnika i ljekarnika s kraja 18. stoljeća je fra Tomo Dalinčić. Andrić ga u svome djelu "Travnička hronika" opisuje kao fra Luku Dalinčića, za koga između ostalog kaže da je "bio oduševljen i nepopravljiv prijatelj bolesnog dela čovečanstva i imao je za prijatelja celu prirodu".

Prvi diplomirani liječnik u povijesti bosanskohercegovačke medicine bio je fra Mato Nikolić. On je nakon svršene teologije u Ugarskoj dobio dopuštenje i stipendiju za studij farmacije (ljekarništva) i kirurgije u Feldsbergu. Godine 1807. diplomirao je medicinu i iste godine vratio se u Bosnu, gdje je u Kreševu osnovao ljekarnu. Medicinu u Beču je 1836. godine doktorirao i fra Petar Marašević, ali se poslije studija nije vratio u Bosnu.

Jedan od najistaknutijih franjevačkih liječnika jeste fra Mijo Sučić iz Livna. Doktorirao je medicinu u Padovi, nakon svršene teologije u Veneciji, 1851. godine. Sa štapom u ruci i torbom sa medicinskim instrumentima, obilazio je bosanska sela i varošice. Prilikom jednog svog liječničkog pohoda, zimi 1865. godine, jednoj bolesnoj muslimanskoj ženi u Sućici, naglo se je prehladio i od toga umro. Pored ovih školovanih liječnika franjevac, bio je i čitav niz priučeni franjevačkih liječnika, što je vidljivo iz franjevačkih arhiva i brojnih listopisa.



Slika je nastala 1934. godine, a na njoj su mladež iz zabavišta, te prvog i drugog razreda osnovne škole. Sa mladeži na slici su: lijevo, časna sestra Predstojnica, a druga časna sestra se zvala Mira, koja nas je, kao učiteljica vodila sve od zabavišta pa do završetka školovanja četvrtog razreda.

Ne mogu se sjetiti svih imena nazočnih na slici, ali za one kojih se sjećam, navešću imena, sa napomenom da potječu iz starih hrvatskih obitelji iz Tuzle, a to su: Bruno i Nardi GOJO, Miro, Vinko i Vlado DOBRINIĆ, Mladen, Ljerka i Slavica PUTIĆ, Zdenka i njena mlada sestra JURISA, Branka i Ivanka MERVAR, Nada PREKA, Cico FABIĆ, Rudo KAMENJAŠEVIĆ i Dragan PETROVIĆ. Najveći broj lica sa slike nije više u Tuzli, mnogi su na raznim stranama svijeta.

U toj svojoj humanoj djelatnosti franjevci su kao pomagalo u tome poslu stvorili i brojne receptne knjige ili tzv. "ljekaruše". To su kulturno-povijesni dokumenti, sačuvani u franjevačkim arhivama i knjižnicama, gotovo u svim povijesnim franjevačkim samostanima Bosne. Najviše tih ljekaruša i drugih starih medicinskih knjiga, njih oko 150, čuva se u samostanu u Fojnici. Treba napomenuti da su prve ljekaruše nastale u Hrvatskoj u 11. stoljeću. Ljekaruše u BiH nastaju nakon dolaska Turaka, a njihovi sadržaji se temelje na narodnom iskustvu. Njihovi recepti se uglavnom zasnivaju na ljekovitosti biljaka. Najstarija ljekaruša potječe iz 1774. godine, a čuva se u samostanskom arhivu u Fojnici, pisana bosančicom. Poznata je ljekaruša fra Luke Šimića, župnika u Foči kod Doboja, koja se čuva u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Dvije franjevačke ljekaruše čuvaju se u biblioteci Zemaljskog muzeja u Sarajevu. U Muzeju u B. Luci čuva se rukopis ljekaruše fra Marka Junića iz 1847. godine. Najveća i najsrjednija je ljekaruša ona pod imenom "Domaći lekar" iz 1868. godine. Tu ljekarušu tuzlanski liječnik R. Jeremić naziva "mostarskom" zato što je nastala na Širokom Brijegu, a njen je autor fra Mijo Nikolić. Tu ljekarušu je pripremila za tisak i objavila u Glasniku Zemaljskog muzeja za 1871. godinu Radmila Filipović-Fabijanić.

Pišući uz ovu obljetnicu, nepravdno bi bilo ne spomenuti zdravstveni rad časnih sestara iz Zavoda Kraljice Sv. krunice u Tuzli, koji se odvijao u tuzlanskom sanatorijumu dr. Riste Jeremića. U tuzlanskoj vojnoj bolnici na Gradini, za vrijeme I. svjetskog rata radile su četiri sestre iz ovog Zavoda. Dvije od njih umrle su kao bolničarke u ovoj bolnici od tifusa i tuberkuloze pluća 1915. godine. Također, ostaje sjećanje na sestru M. Frideriku Brožek, koja se bavila sakupljanjem ljekovitog bilja i u Zavodu imala vlastitu ljekarnu. Tadašnji ugledni tuzlanski liječnik dr. Dragan Bučić, "sestru Friciku", veoma je poštovao i cijenio njezino umijeće, koje je pomoglo mnogima kojima nije mogao pomoći dr. Bučić. Isto tako, Z. Crnogorčević u svojim Memoarima spominje i pohvalno o njima govori, recepte tadašnjeg župnika na Breškama fra Franje Franjkovića, rodom iz Vareša.

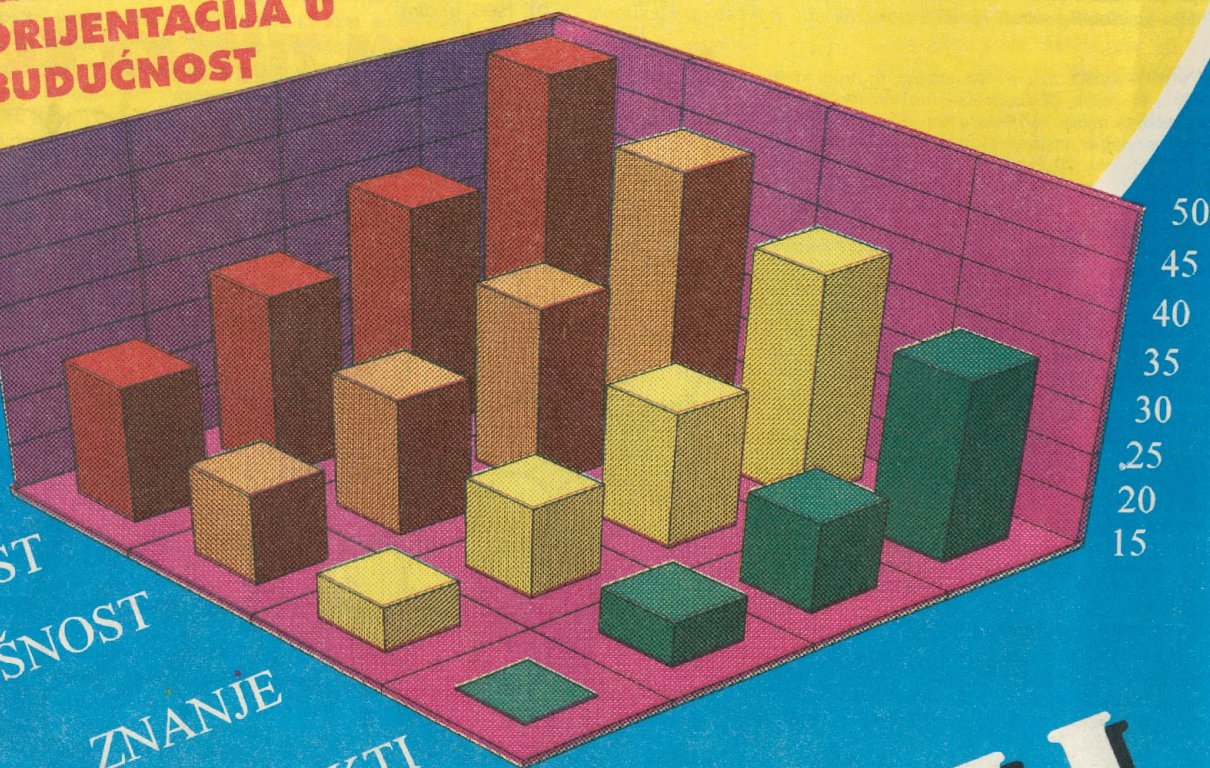
Ljekaruše su pokretna kulturno-povijesna dobra hrvatskog naroda i u tom pogledu daleko više istražena, evidentirane i valorizirane, nego u znanstveno-medicinskom pogledu. Razlog tome su pojedina mišljenja povijesničara medicine koji u njima vide elemente astrologije, alkemije i drugog praznovjerja, iako se zna da su se franjevci uvijek borili protiv svakog praznovjerja i raznih "zapisa".

M. Franković

**DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I
VANJSKU TRGOVINU
"SOLI" TUZLA**

**ZNANJE,
POSLOVNOST,
SIGURNOST,
NAŠA I VAŠA
ORIJENTACIJA U
BUDUĆNOST**

**Ul. Rudarska 72, Tuzla
Tel: 075 215-585, 232-221, 233-257
za inozemstvo:
++385-75-821-111**

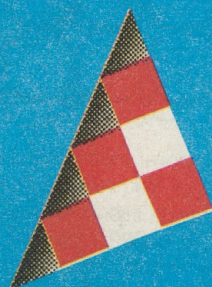


POSLOVNOST

USPJEŠNOST

ZNANJE

NOVI PROJEKTI



SOLI